

Vereeniging
Nederlandsch Historisch
Scheepvaart Museum

verkort jaarverslag 2021

inhoud

5	voorwoord
7	collectie en kennis in 2021
12	leden
15	nieuws vanuit het museum
19	financieel verslag 2021
24	jaarrekening 2021

14.03
zeeslag bij Livorno
battle of Leghorn

voorwoord

In dit verslag leggen het Bestuur (het Bestuur) en de Raad van Commissarissen van de Vereniging Nederlandsch Historisch Scheepvaart Museum (VNHSM) verantwoording af over het jaar 2021. Het verslag tracht een zo compleet mogelijk inzicht te geven in de activiteiten, positie en organisatie van de VNHSM, opgericht in 1916. De jaarverslaggeving is opgezet volgens de richtlijn RJK C-1 (jaarverslaggeving kleine organisaties zonder winststreven). Het volgen van deze richtlijn stelt zowel leden van de VNHSM als externe geldgevers in staat een helder en transparant beeld te krijgen van de financiële huishouding van de Vereniging. Dit laatste is uiteraard van belang voor het verkrijgen van externe financiële middelen alsmede van (eventuele) verkrijgingen uit nalatenschappen.

doelstelling

De Vereniging heeft als doelstelling het bijeenbrengen, in stand houden en uitbreiden van de verzameling maritieme-historisch (kunst)objecten, met het oogmerk deze in het Nederlands Scheepvaartmuseum Amsterdam te exposeren. De Vereniging biedt aan particulieren en bedrijven volop mogelijkheden om actief

bij het Museum betrokken te zijn. Voor de leden worden er exclusieve activiteiten rond het Museum en de collectie georganiseerd. Voorts draagt de Vereniging bij aan het verspreiden van maritieme-historische kennis door middel van de ondersteuning van de Stichting Maritieme Leerstoel die de leerstoel zeegeschiedenis aan de Universiteit Leiden mede in stand houdt. En zorgt het dat de uitgebreide museumbibliotheek actief gebruikt kan blijven worden. De periodieke uitgave van het (hernieuwde) magazine Zeemagazijn, de uitgave van een wetenschappelijk jaarboek en een uniek programma van fellowships worden ook gesteund door de VNHSM. Collectie, ledenactiviteiten en historische kennis vormen de belangrijkste elementen van de VNHSM.

verwerving van baten

Baten worden onder meer verkregen, al of niet voor specifieke projecten of aankopen, uit contributies en vrijwillige bijdragen van de leden, bijdragen van andere fondsen en sponsors, legaten, schenkingen en erfenissen al dan niet in natura, overdracht van aankopen (gedaan door het Museum), toevallige baten en opbrengsten uit het vermogen.

ANBI-status

De VNHSM heeft de status van “Culturele ANBI”. Giften aan goede doelen organisaties zijn aftrekbaar van het belastbaar inkomen als de instelling is aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Voor een Culturele ANBI geldt vooralsnog in het algemeen een verhoogde aftrekbaarheid (125% voor particulieren van eenmalige of periodieke schenkingen).

bestuurlijke zaken/samenstelling bestuur

De VNHSM wordt bestuurd door een onafhankelijk en onbezoldigd bestuur. Het Bestuur dient conform de statuten te bestaan uit ten minste vijf (5) en maximaal zeven (7) leden. Thans bestaat het Bestuur uit vijf (5) leden. Tijdens de Algemene Vergadering van 2021 was drs. M.R. de Brauw, penningmeester, aftredend en herkiesbaar. Hij is voor een tweede termijn herbenoemd. Tijdens de Algemene Vergadering van 2021 is verder bekend gemaakt dat de heer H. de Bles, bestuurslid Collectie, zijn lidmaatschap van het bestuur heeft neergelegd. Er is in 2021 geen opvolger benoemd. Het voornemen bestaat tijdens de Algemene Vergadering van 2022 een opvolger te benoemen.

erfgoedwet

De relatie tussen het Rijk en de musea is vastgelegd in de Erfgoedwet van 2016. Daarin staan afspraken over bijdragen van het Rijk om de collectie te kunnen beheren. Hierdoor krijgen musea voor een langere periode de zekerheid dat ze de kosten voor collectiebeheer kunnen dragen. Deze wet regelt ook de bescherming van collecties van nationaal belang. De Rijksmusea en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed beheren de aan hen toevertrouwde Rijkscollectie, letterlijk de collectie van het Rijk. Enkele rijksmusea hebben daarnaast collecties die geen eigendom zijn van het Rijk, maar zoals in het geval van de Vereeniging Nederlandsch Historisch Scheepvaart Museum, in langdurig bruikleen gesteld aan het Rijk. Hiervoor is het Rijk eveneens verantwoordelijk en behandelt deze als “ware het Rijkscollectie”.

De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed houdt toezicht op het beheer en het behoud van de Rijkscollecties. De afspraken hierover staan in de Regeling materieelbeheer museale voorwerpen. De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed controleert of de beheerders van de rijkscollecties zich aan de afspraken houden.

collectie en kennis in 2021

De VNHSM bezit een collectie maritieme (kunst)voorwerpen die tot de wereldtop behoort. Deze collectie is in 1975 in bruikleen gegeven aan de Staat der Nederlanden die op haar beurt het dagelijkse beheer heeft overgedragen aan het Museum. De VNHSM en het Museum hebben zich ook in 2021 gezamenlijk ingespannen om deze internationaal vermaarde verzameling in stand te houden en verder uit te breiden, te presenteren aan het publiek en ter beschikking te stellen als een bron van kennis voor zowel onderzoekers als belangstellenden.

In 2021 zijn door meerdere aankopen en schenkingen 80 museale voorwerpen aan de verzameling en 244 publicaties aan de bibliotheek toegevoegd. Bepalend bij de keuze tot verwerving zijn daarbij de vijf collectiethema's (Nederlanders en de wereld; Nederland als maritieme natie; De zee als bron van inspiratie; De zee als uitdaging; Amsterdam als havenstad) in het verzamelbeleid van het Museum. Dit beleid is in overleg met het bestuur van de VNHSM het meest recent in het *Collectieplan 2021-2024* vastgesteld. Aankopen voor de collectie betroffen,

onder andere, een bijzonder achttiende-eeuws Nederlands marinepistool dat werd gekocht van een Britse handelaar. Een soortgelijk exemplaar komt in Nederlandse collecties niet voor. Bij Frides Laméris werd een achttiende-eeuws plantageglas gekocht met een afbeelding van de plantage Molshoop in Suriname. Op een veiling in Duitsland werd een 1/92e aandeel in de plantage Hofwijk in Suriname, afgegeven in 1790, aangekocht voor de collectie. Aan de verzameling munten en penningen werden door aankoop op een veiling twee exemplaren toegevoegd: een penning geslagen ter gelegenheid van het terugvinden van het graf van gouverneur Jan Pieterszoon Coen en een jubileumpenning van het College Zeemanshoop.

Het grootste deel van de verwervingen bestond uit schenkingen en legaten. Daaronder bevond zich onder andere de schenking van een tafelvlag van het afscheidsdiner dat werd gehouden tijdens de laatste lijndienstvaart van het motorschip *Oranje* in 1958. Een andere schenker bood een aansteker aan die ooit als souvenir aan een andere reis met het zelfde schip was meegenomen. Meerdere

persoonlijke documenten, fotoalbums en uniformen werden aan de collectie toegevoegd, vooral van personeel dat in de twintigste eeuw werkzaam was in de koopvaardij en walvisvaart. Een pet van de rederij Goedkoop werd door het Maritiem Museum Rotterdam overgedragen. Door middel van interviews worden door de conservatoren verder de unieke verhalen en alledaagse praktijk van havenarbeiders en scheepsbouwers vastgelegd en aan de collectie toegevoegd. De collectie manuscripten werd aangevuld met onder andere een verslag geschreven door de heer G.F. de Bruyn Kops van zijn reis naar en het verblijf in Indonesië tussen 1839 en 1843. In zo'n 350 pagina's heeft deze marine-officier in detail het leven aan boord als ook de diners en interieurs van landhuizen en gevechten beschreven. Een door scheepsarts A. Melchior handgeschreven en in walvishuid gebonden journaal van 552 pagina's en circa 100 tekeningen beschrijft het wel en wee aan boord van de walvisvaarder *Willem Barendsz* in 1946-1947. Soms verzamelt het Museum ook over zichzelf. Een genummerd affiche van de tentoonstelling *Zonnewijzers Zonneklaar!* in 1988 werd dankzij een schenking aan de collectie toegevoegd.

Ook enkele originele foto's die waren aangetroffen aan boord van het stoomschip *Christiaan Brunings*, en waarop het schip als ijsbreker op de grote rivieren in actie is te zien, zijn officieel in de collectie opgenomen. Reproducties van de winterse actiefoto's zijn ingelijst en teruggeplaatst aan boord van de *Christiaan Brunings*.

Een langdurig bruikleen van de pastel-tekening *Een roerganger*, toegeschreven aan de kunstenaar Jan Veth, kon worden omgezet in een schenking aan de VNHSM. De VNHSM is deze en alle andere schenkers zeer erkentelijk voor hun genereuze steun.

In juni 2021 werd het omvangrijke technisch watersportarchief van de ANWB overgedragen. Dit archief diende als referentie voor de redactie van de *Waterkampioen*, bijvoorbeeld bij het schrijven van artikelen en recensies over plezierjachten en scheepsmotoren. Aan het einde van het kalenderjaar droeg het Museum Vlaardingse circa 1.200 boeken en tijdschriftreeksen over die afkomstig zijn uit de collectie van het voormalige Visserijmuseum. Het Vlaardingse museum heeft voor deze collectie een nieuw tehuis

gevonden bij meerdere lokale en landelijke archieven en musea, waaronder het Museum. De publicaties zullen vanaf 2022 in de museumbibliotheek raadpleegbaar zijn. Beide omvangrijke verwervingen worden in verband met het nodige uitzoekwerk in 2022 officieel ingeschreven.

In 2021 heeft de VNHSM geen voorwerpen uit de collectie afgestoten. Op voordracht van het Museum zijn wel voorbereidingen getroffen om in 2022 enkele objecten over te dragen aan collega-musea waar de objecten beter tot hun recht komen. Hierbij wordt de *Leidraad Afstoting Museale Objecten* van de Museumvereniging gevolgd.

In januari werd met de restauratie begonnen van de Solebay wandtapijten door twee externe textielrestauratoren. Oude en losse stiksels werden vervangen, de bestaande voering werd als steunvoering voor de nieuwe stiksels gebruikt en een sluitvoering en nieuw ophangstelsel werden aangebracht. De twee wandtapijten zijn vanaf juni permanent in het Museum te zien. Eerst bij wijze van *sneak preview* voor de leden van de VNHSM gedurende de zomer en vanaf 1 oktober

voor alle museumbezoekers, als onderdeel van de tentoonstelling *Willem van de Velde & Zoon*. In 2021 werden kleine en grotere restauraties aan in totaal 76 objecten uit de collectie verricht. Deze werkzaamheden werden uitgevoerd door externe restauratoren en specialisten in overleg met de conservatoren en ondersteund door de collectiebeheerders.

bruiklenen

De VNHSM had gedurende het afgelopen jaar 156 voorwerpen in langdurig bruikleen uitstaan bij 18 instellingen, waarvan er gedurende dat jaar vier objecten zijn getourneerd. In 2021 gaf zij twaalf objecten uit haar collectie in tijdelijk bruikleen aan vijf andere musea.

Audit Commissie Collectiebeheer

De VNHSM kent een Audit Commissie Collectiebeheer (ACC), die door toetsing en toezicht het Museum scherp houdt in het goed beheren van de collectie van de VNHSM (inclusief de aan haar toevertrouwde langdurige bruiklenen). Mede door de beperkingen en de druk als gevolg van de anti-covidmaatregelen alsmede door het aftreden van het bestuurslid collecties in 2021 kon dit jaar geen toetsing van de ACC plaatsvinden. Gedurende 2021 is wel een aantal malen overleg geweest tussen het bestuur van de VNHSM en het Museum over collectiezaken en een andere vorm van toetsing van het collectiebeheer. Het beheer van de collectie is, als bruikleen aan het rijk, onderworpen aan het toezicht vanuit de rijksinspectie. Het huidige ACC-reglement dateert uit 2014. Inmiddels is de Erfgoedwet van kracht met alle toezicht van dien en is vanaf 2021 daarnaast een periodieke evaluatie door een onafhankelijke visitatiecommissie opgelegd. Met dit zeer stevige toezichtsarrangement bestaat alle aanleiding tot heroriëntatie op een separate toetsing vanuit de VNHSM. De wens is stapeling van toezicht te vermijden, het toezicht meer uit te laten gaan van de inspecties en bevindingen van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed en een vorm te vinden voor een meer inhoudelijke, bredere en structurelere uitwisseling tussen de VNHSM en het Museum over collectiezaken. In 2022 zal dit in samenspraak met de ACC nader worden opgepakt.

kennis

Haar tweede doelstelling, het vergroten en verbreiden van kennis over de Nederlandse maritieme geschiedenis en cultuur, probeert de VNHSM op diverse manieren te realiseren.

In 2021 verscheen de 48ste jaargang van Zeemagazijn dat ook aan alle leden van de VNHSM wordt toegezonden. Het magazine verschijnt twee keer per jaar en wordt geredigeerd en samengesteld door medewerkers van het Museum.

Traditiegewijs wordt het jaarboek gewijd aan het onderwerp dat ook centraal staat in de grote tijdelijke najaarstentoonstelling. Dit jaar ontvingen de leden de fraaie en gebonden catalogus die verscheen bij de tijdelijke tentoonstelling *Willem van de Velde & Zoon*.

fellowships

De VNHSM ondersteunt met zowel een financiële garantie als een jaarlijkse bijdrage door de Fellowshipskring het fellowshipsprogramma van het Museum, dat mede op initiatief van de VNHSM is gecreëerd. De beurzen bieden (jong) talent de gelegenheid wetenschappelijk onderzoek te doen op basis van de uitzonderlijke maritieme verzameling van de VNHSM. Deze collectie dient als uitgangspunt voor onderzoek waarbij de fellows ook de collecties van andere musea, archieven en bibliotheken in binnen- en buitenland betrekken, waardoor de collectie van de VNHSM ook in een bredere context wordt geplaatst.

In 2021 waren drie fellows actief in het Museum. In het kader van het Prof. J.C.M. Warnsinck Fellowship waren dit Lars de Graaf en Lucie van Hulst. De Graaf doet onderzoek naar het leven van kolonisten, in het bijzonder de familie De Forest, aan de *frontier* van het zeventiende-eeuwse Nieuw-Nederland. Van Hulst onderzoekt de nasleep van het Japanse bombardement van het stoomschip *Van Imhoff* in 1942 en de rol van de Nederlandse overheid in de publieke bekendheid van deze scheepsramp. Taalkundige Cora van de Poppe rondde haar in 2020 gestarte onderzoek als Warnsinck Fellow af naar de talige vormgeving en sociale implica-

ties van het journaalhouden door Michiel de Ruyter en zijn collega-officieren zoals Jan Corneliszoon Meppel. Zij richtte zich vooral op de expeditie van 1664-1665 tegen de zeerovers in Algiers en de Engelsen in West-Afrika en het Caribisch gebied. Een vierde Warnsinck Fellow, Zhifan Liu, zal haar onderzoek begin 2022 aanvangen. Liu zal onderzoek gaan doen naar de wereldkaart of Kunyu quantu <坤輿全图> vervaardigd door de Vlaamse jezuïet Ferdinand Verbiest. Deze kaart was eerder al onderwerp van onderzoek in het kader van haar stage bij het Museum als masterstudent. De onderzoekers deden hun onderzoek in nauwe samenwerking met conservatoren en externe deskundigen.

Hun onderzoeksresultaten werden gepresenteerd in verschillende artikelen. Door de strenge lockdown-maatregelen vanwege het coronavirus werd de jaarlijkse Fellowshipsmiddag, die traditiegetrouw op de laatste vrijdag van februari plaatsvindt, uitgesteld tot 2022. Wel vond op 18 november het Museumsymposium plaats dat werd bijgewoond door meer dan 80 deelnemers, waaronder veel verenigingsleden.

In het kader van haar kennisdoelstelling ondersteunde de VNHSM de Stichting Maritieme Leerstoel die de leerstoel zee-geschiedenis aan de Universiteit Leiden mede onderhoudt. De reguliere leerstoel wordt voltijds bekleed door prof. dr. M. van Groesen. De overeenkomst met de Stichting Maritieme Leerstoel is verlopen. Momenteel is de VNHSM in gesprek over een nieuwe overeenkomst om jaarlijks te bezien welke bijdrage zal worden toegerekend aan promoties, projecten of wetenschappelijk onderzoek. De Stichting Leerstoel Zeegeschiedenis heeft in 2021 niet om een bijdrage gevraagd.

leden

Voor iedere vereniging, zo ook voor de VNHSM, zijn de leden het kloppend hart. Het grootste deel van de leden is al vele jaren lid van de VNHSM en hun enthousiasme en betrokkenheid is onverminderd groot. Activiteiten in het Museum worden altijd goed bezocht. Leden brengen, door gebruik te maken van de mogelijkheid om introducees mee te nemen naar activiteiten in het Museum, ook regelmatig nieuwe leden aan. De leden zorgen mede voor financiële stabiliteit van de VNHSM en geven de VNHSM de mogelijkheid om jaarlijks collectiestukken voor het Museum aan te kopen/ bij te dragen aan de aanschaf van collectiestukken, zoals bijvoorbeeld de wandtapijten die dit jaar het spektakelstuk vormden van de Van de Velde tentoonstelling.

activiteitencommissie

De laatste jaren liep het ledenaantal van de VNHSM terug. Daar is in 2021 deels verandering in gekomen. Er is een groot aantal cadeaulidmaatschappen niet verlengd waardoor er minder leden zijn. De inzet dit jaar was om het ledenbestand van de VNHSM enerzijds te verstevigen door bestaande lidmaatschappen te behouden en anderzijds door in te zetten op uitbreiding van het ledenbestand met € 75 lidmaatschappen. In 2021 zijn per doelgroep/geefkring activiteiten georganiseerd naast de reeds bestaande verenigingsbrede activiteiten. Tevens is de in 2020 opgerichte activiteitencommissie regelmatig bij elkaar gekomen om activiteiten voor de VNHSM te organiseren. De activiteitencommissie heeft tot doel

activiteiten binnen en buiten het Museum te organiseren naast het bestaande jaarprogramma. Een belangrijke drijfveer voor het afsluiten van een lidmaatschap bij de VNHSM is om gelijkgestemden te ontmoeten: mensen met passie voor watersport, maritieme geschiedenis en Amsterdamse cultuurhistorie. De activiteiten van de activiteitencommissie dragen er aan bij om mensen die deze interesse delen samen te brengen. De activiteitencommissie bestaat uit Joost Geise, Annette Schneeman, Amna Mulabegovich en Daniëlle Smislaert.

Voor 2021 hadden de VNHSM en het Museum het voornemen om samen weer diverse aansprekende activiteiten voor de leden van de VNHSM te organiseren. Helaas is, als gevolg van Covid-19, het ledenprogramma in 2021 niet doorgegaan zoals we hadden gehoopt. Dit is ten dele opgevangen door online activiteiten te organiseren. De Algemene Leden Vergadering van de VNHSM die jaarlijks in mei wordt gehouden, in combinatie met een lezing, heeft door de sluiting van het Museum digitaal plaatsgevonden. Hieronder geven wij u een overzicht van de geplande activiteiten voor 2021.

activiteiten 2021 Leden van de VNHSM

- **vrijdag 16 en zaterdag 17 april**
maritiem-historische stadswandeling door rustig Amsterdam
- **donderdag 29 april**
online rondleiding door het depot
- **donderdag 27 mei 2020**
(online) algemene ledenvergadering met aansluitende lezing

- **woensdag 16 juni tot en met zondag 20 juni**
voorbezigting Solebay wandtapijten
- **woensdag 29 september**
preview tentoonstelling *Willem van de Velde & Zoon*
- **donderdag 18 november**
Museumsymposium

Jonge Compaenen

De Jonge Compaenen zijn uitgenodigd voor alle ledenactiviteiten van de VNHSM. Daarnaast werden ze uitgenodigd voor de volgende activiteiten:

- **vrijdag 9 juli**
zomerborrel
- **donderdag 16 september**
vaartocht met de *Christiaan Brunings*, samen met Het Compagnie Fonds
- **vrijdag 17 september**
bezoek Young Professionals Night fotografiebeurs UNSEEN
- **vrijdag 15 oktober**
bezoek aan PAN Amsterdam

Zeilkring

De begunstigers van de Zeilkring zijn uitgenodigd voor alle ledenactiviteiten van de VNHSM. Daarnaast werden de begunstigers van de Zeilkring uitgenodigd voor het volgende speciale event:

- **donderdag 30 september**
feestelijke opening tentoonstelling *Willem van de Velde & Zoon*

Collectiekring

De begunstigers van de Collectiekring zijn uitgenodigd voor alle ledenactiviteiten van de VNHSM. Daarnaast werden de begunstigers van de Collectiekring uitgenodigd voor de volgende speciale events:

- **donderdag 30 september**
feestelijke opening tentoonstelling *Willem van de Velde & Zoon*
- **woensdag 24 november**
exclusieve rondleiding voor leden van de Collectiekring met Jeroen van der Vliet, hoofd Collecties

aantal 75-euro leden

Het ledenaantal van de betalende € 75-leden is afgelopen jaar gestegen ten opzichte van 2020. In 2021 telde de VNHSM 677 € 75-leden ten opzichte van 645 per 31 december 2020.

Jonge Compaenen

Deze kring is in 2021 aanzienlijk gegroeid. De VNHSM heeft per 31 december 2021 92 Jonge Compaenen ten opzichte van 65 per ultimo 2020.

Fellowshipskring

De begunstigers van deze Kring maken het mogelijk dat fellows onderzoek unnen doen aan de hand van de collectie. De Fellowshipskring is per saldo gelijk gebleven aan vorig jaar en telt per 31 december 2021 24 leden.

Zeilkring

De Zeilkring bestaat uit leden met een grote interesse voor de zeilsport. De leeftijd van de leden van deze kring kent een zwaartepunt tussen de 35 en 55 jaar. Helaas ging het wervingsevent in het najaar van 2021 niet door waardoor de aanwas niet zoveel is geweest als gehoopt. Dit betekent dat de Zeilkring per 31 december 2020 13 leden telt.

Collectiekring

De Collectiekring bestaat uit leden met een grote interesse voor de collectie van het Museum. De leeftijd van de leden is tussen de 65 en 85 jaar. Het ledenbestand is dit jaar ongewijzigd gebleven en telt per 31 december 2021 8 leden.

VRIENDENLOTJES
het
compagnie
fonds
FONDS 21
Turing
Foundation
NEDERLANDS
CULTUURFONDS
ZABAWAS
KONINKLIJKE
AKADEMIE
VAN
SCIEN-
SCHAPPEN
EN
KUNSTEN

nieuws vanuit het museum

Ondanks dat het Museum zijn deuren door de maatregelen rondom de Covid-19 pandemie pas op 5 juni 2021 kon openen, is er veel gerealiseerd.

Het Museum opende twee tijdelijke en twee meerjarige tentoonstellingen:

I love Banda

400 jaar na de genocide door JP Coen onderzoekt de Nederlandse fotografe Isabella Boon de invloed van een Nederlands-Indonesische geschiedenis op het Banda van vandaag, vanuit het perspectief van zes jongeren van de Banda-eilanden.

Willem van de Velde & Zoon

Deze grote overzichtstentoonstelling was oorspronkelijk geprogrammeerd voor het najaar van 2020. Het is de eerste keer wereldwijd dat er zoveel werken van beide kunstenaars tegelijkertijd te zien zijn. In de tentoonstelling zijn ongeveer 40 schilderijen en penschilderingen en 35 tekeningen te zien. Grote nationale en internationale musea verleenden hun medewerking aan de tentoonstelling.

Amsterdam Havenstad

Deze semipermanente tentoonstelling laat de eeuwenoude relatie tussen de haven en de stad zien, vanaf het moment dat een dam in de Amstel werd aangelegd tot in de toekomst. Thema's als gebiedsontwikkeling en huisvesting komen aan de orde evenals onderwerpen als energie, duurzaamheid en mobiliteit.

De Solebay wandtapijten

In 2020 deed Het Scheepvaartmuseum een spectaculaire aankoop van twee zeldzame wandtapijten naar ontwerp van Willem van de Velde de Oude (1611-1693). Dit was de grootste aankoop uit de geschiedenis van het Museum. De tapijten hebben nu een vaste opstelling gekregen.

Daarnaast werd in 2021 de grote onderhoudsbeurt van de replica van het VOC-schip *Amsterdam* voltooid. Het schip werd op 26 oktober 2020 verscheept van Museum naar de Oranjewerf en later naar Damen Shiprepair, om op 16 april 2021 weer aan te meren bij het Museum. Het VOC-schip is een belangrijk onderdeel van

het educatieprogramma en wordt onder meer met het programma *'jij aan het roer'* steeds breder ingezet als educatiemiddel.

In december werd de eerste versie van de collectiewebsite op collectie.hetscheepvaartmuseum.nl gelanceerd. Via deze website kunnen bezoekers beschrijvingen en beelden van objecten opzoeken.

Om nieuw en moeilijk te bereiken publiek aan zich te binden, is het Museum in 2021, in samenwerking met Waag Society en de openbare bibliotheek in Amsterdam, de wijken in gegaan met het educatieprogramma Maritiem Maaklab. In dit programma gaan kinderen in de Maakplaats van de bibliotheek zelf aan de slag met de museumcollectie als inspiratiebron. De Maakplaats is een laagdrempelige en toegankelijke plek voor buurtkinderen die niet zo snel naar een museum (kunnen) komen om hen in contact te brengen met verhalen rondom de maritieme collectie van het Museum.

Helaas heeft het Museum op 19 december 2021 voor de vierde keer zijn deuren moeten sluiten en kunnen wij concluderen dat de Covid-19-situatie grote gevolgen heeft voor de financiële inkomsten, reguliere bezoekersaantallen, schoolbezoek en de medewerkers van het Museum. Mede dankzij steun vanuit het Ministerie van OCW en de in 2020 doorgevoerde herstructurering van de organisatie in combinatie met voldoende weerstandsvermogen staat het Museum er gelukkig nog goed voor.

Michael Huijser,
directeur Het Scheepvaartmuseum

Financieel verslag 2021

(bedragen tussen haakjes hebben betrekking op de overeenkomstige posten in 2020)

resultaat samenvattend

Het jaar 2021 resulteerde in financieel opzicht in een positief resultaat van € 669.454 (- €229.091). Belangrijkste factoren die het resultaat verklaren waren:

- (I) Aankopen en restauratiekosten ter hoogte van € 44.762. In 2020 werd voor € 2.5 mln aangekocht met als hoogtepunt de Solebay wandtapijten. De bijdrage van de VNHSM ten behoeve van aankopen bedroeg in dat jaar € 477.701;
- (II) Een beleggingsresultaat ter hoogte van € 775.750 (€ 278.636) exclusief bankkosten;
- (III) Contributies ter hoogte van € 68.386 (€ 75.081)
- (IV) Een stijging van wervingskosten, beleggingskosten en overige kosten tot € 92.783 (€ 72.263).

staat van baten en lasten

baten

contributies en bijdragen

De contributie ontvangsten en bijzondere bijdragen van leden daalden tot €68.386 ten opzichte van het vorig jaar (€ 75.081). Het aantal leden daalde van 907 naar 897 (inclusief HCF leden).

De wijze van leden- en fondsenwerving, communicatie en publiciteit op basis van de overeenkomst ondertekend in 2019 tussen Het Scheepvaartmuseum en de VNHSM (en HCF) vindt plaats in goede samenwerking en onderlinge afstemming.

erfenissen

In 2021 zijn geen nalatenschappen ontvangen.

bijdragen Jaarboek

De bijdrage aan het Jaarboek 2021 kwam op een totaal van € 6.623 (€ 395).

Het Compagnie Fonds (HCF)

Het aandeel van de VNHSM in de opbrengst van de participaties van Het Compagnie Fonds, waarvan de VNHSM indertijd een der oprichters was, resulteerde afgelopen jaar in € 8.640 (€ 8.400).

beleggingsopbrengsten

Het totale beleggingsresultaat kwam met € 775.750 (€ 278.636) op een rendement van 12,9% voor aftrek van bankkosten. Na aftrek van bankkosten kwam het rendement op 12,3%.

In het kader van het vermogensbeheer, ondergebracht bij InsingerGilissen Bankiers, vond de afgelopen jaren een verschuiving plaats naar een duurzame aandelenportefeuille.

De door InsingerGilissen berekende fee (ofwel bankkosten) voor het vermogensbeheer bedroeg € 36.462 (€ 34.311). Deze fee bedraagt 0,5% per jaar exclusief BTW gerelateerd aan de omvang van het belegde vermogen excl. liquide middelen. Het beheer van de portefeuille vindt plaats onder verantwoordelijkheid van het Bestuur, in samenspraak met en onder controle van de Beleggingscommissie die bestaat uit een Commissaris, een Bestuurslid (de Penningmeester), plus vier leden van de VNHSM.

lasten

bestedingen aan de doelstellingen

• collectieaankopen

De VNHSM deed aankopen ter hoogte van € 44.762 (inclusief restauratiekosten). Restauratiekosten ter hoogte van € 26.789 waren met name ten behoeve van de Van De Velde tapijten.

• kennisdoelstellingen

De bijdrage aan de Stichting Fellowships bedroeg € 16.878 (€ 19.067) waarvan € 12.500 als vaste jaarlijkse bijdrage.

Het Fellowshipsprogramma is een van de manieren waarop de VNHSM haar tweede doelstelling verwezenlijkt. De collectie is

het belangrijkste onderwerp van studie doch men richt zich ook op de maritieme geschiedenis en ontwikkelingen in het algemeen. De studies en publicaties verbinden het Museum met een netwerk van wetenschappelijke onderzoekers en instellingen in binnen- en buitenland en leveren een bijdrage aan het publieksprogramma van het Museum.

De Stichting Fellowships heeft de VNHSM gevraagd haar voor de periode 2020-2024 te ondersteunen middels schenkingen voor de Crone en Warnsinck Fellowships, met een vast bedrag van € 12.500 per jaar. Het bestuur heeft hier positief op gereageerd en wil de aanvraag ondersteunen zolang de kwaliteit en presentatie van het onderzoek door de Fellows is verzekerd. De Stichting Fellowships zal zelf actief fondsen blijven werven voor financiering van haar doelstellingen. Het bestuur ziet geen noodzaak om voor deze voorwaardelijke toezegging een aparte reserve te vormen.

Met de Stichting Leerstoel Zeegeschiedenis is de overeenkomst verlopen. De VNHSM heeft tien jaar lang bijgedragen aan de financiering van de leerstoel zeegeschiedenis in Leiden, die diergde te worden opgeheven. Dat initiatief, waaraan ook de maritieme fondsen deelnamen, was verrassend succesvol: de financiering is nu overgenomen door de faculteit en het voortbestaan van de leerstoel lijkt gegarandeerd. Momenteel is de VNHSM in gesprek over een nieuwe overeenkomst om jaarlijks te bezien welke bijdrage zal worden toegekend aan promoties, projecten of wetenschappelijk onderzoek. De Stichting Leerstoel Zeegeschiedenis heeft in 2021 niet om een bijdrage gevraagd.

verdere lasten

De kosten van het blad **Zeemagazijn** bedroeg € 15.343 (€ 12.554). Het **Jaarboek** kostte € 13.739 en was in 2020 niet uitgegeven vanwege de COVID-19 pandemie. In 2019 waren de kosten € 15.745. De **kosten voor Beheer en financiële administratie** zijn iets gestegen tot € 21.784 (€ 19.459) door verhoogde accountantskosten en representatiekosten.

balans en financieel beleid ten aanzien van vermogen, reserves en bestemmingsfondsen

De Reserves en Bestemmingsfondsen stegen in overeenstemming met het positieve resultaat tot € 6.706.752 (€ 6.037.298).

reserves

De VNHSM kent, de volgende reserves en fondsen: Continuïteitsreserve, Bestemmingsreserves en Bestemmingsfondsen.

continuïteitsreserve

De reserve bedraagt per einde boekjaar € 65.000 (€ 65.000). Deze reserve is gevormd met als doel de dekking van risico's op korte termijn en voorts om te kunnen voldoen aan de daarbij behorende verplichtingen, zoals de leden- en financiële administratie, de bankkosten en de bijdrage ten behoeve van kennis over de collectie. Het bestuur acht de huidige omvang toereikend.

bestemmingsreserve Doelen

Deze "algemene" reserve steeg per einde boekjaar tot € 5.209.980 (€ 4.640.526)

Deze reserve is gevormd om uit het beleggen van de betreffende gelden een zo continue mogelijke inkomstenstroom te verkrijgen, die naast de contributie opbrengsten en andere bijdragen en schenkingen, aangewend wordt voor aankopen ten behoeve van collectievorming, alsmede het verbreiden van kennis over de collectie en maritieme kennis in het algemeen.

Het doel is om de Algemene reserve te doen groeien met tenminste de inflatie zodat uit het beleggingsresultaat stelselmatige aanvulling van de Bestemmingsreserve aankopen plaatsvindt om aankopen te financieren. Verder blijven schenkingen, legaten en erfenissen essentieel voor uitbreiding van de Collectie en daarmee de kwaliteit van het Museum.

bestemmingsreserve Aankopen

Deze reserve Aankopen moet de mogelijkheid bieden om aankopen te doen die het daarvoor begrote gemiddeld jaarlijkse gereserveerde bedrag te boven gaan. Grotere aankopen worden hiermee mogelijk gemaakt. Het bestuur streeft naar een reserve in omvang tussen de € 200.000 en € 500.000 naast het gevormde Balfort-Roggeveen fonds. Zeer grote aankopen kunnen en moeten doorgaans plaatsvinden met de 'ad hoc' ondersteuning van een aantal grote vermogensfondsen. De kleinere en middelgrote aankopen (tot enkele € 100.000-den) worden in de praktijk grotendeels of geheel door de VNHSM, al of niet samen met door het Museum gealloceerde verkregen gelden, gefinancierd.

De reserve bedraagt per einde boekjaar € 200.000. Het jaar hiervoor was de reserve € 100.000.

bestemmingsfondsen

Het totaal van de bestemmingsfondsen bedraagt per einde boekjaar € 1.231.772 (€ 1.231.772). Deze fondsen zijn rechtstreeks verkregen uit schenkingen en nalatenschappen met als doel om gedurende een langere periode een bijdrage te leveren aan algemene en specifieke doelstellingen of projecten van de VNHSM. Een nadere toelichting op de bestemmingsfondsen wordt gegeven bij de "Toelichting op de balans" in de jaarrekening.

beleggingsbeleid

Toename van belegbaar vermogen blijft gewenst bij handhaven van het beleggingsbeleid om, tegen de achtergrond van de

huidige lage renteniveaus, een stabiele stroom van rente en dividendinkomsten te verzekeren bij continue stijgende prijzen van objecten voor de collectie.

uitgangspunten

- Het gekozen risicoprofiel is "gebalanceerd", met een beleggingshorizon van 10 jaar. De belangrijkste indicator is het deel wat gemiddeld in aandelenfondsen/zakelijke waarden mag worden belegd, zijnde 50% van beleggingen en belegbare liquiditeiten, plus of minus circa 10% met het oog op marktontwikkelingen. De rest is belegd in rentedragende waarden en liquiditeiten.
- De beleggingsportefeuille is in de loop van 2018 omgezet naar een duurzame portefeuille.

Aangezien koersresultaten niet worden begroot vindt men dit opbrengstpercentage niet direct terug in de begroting.

- De obligatieportefeuille staat al enkele jaren sterk onder druk vanwege lage rentestanden door het beleid van de ECB. De investeringen in aandelenfondsen zijn bedoeld om het vermogen tenminste in waarde vast te houden zonder te streven naar "out performance". De beleggingsinkomsten zijn daarom sterk afhankelijk geworden van rendement op de zakelijke waarden, die echter volatiel zijn.
- De aandelenfondsen zijn sterk gespreid om het risico enigszins te beperken.
- Er wordt niet geïnvesteerd in gestructureerde producten, hedge funds en commodity's.

- Normaal gesproken wordt ernaar gestreefd een bedrag tussen € 200.000 en € 500.000 liquide te hebben om snel te kunnen reageren als er zich een interessante mogelijkheid voor een aankoop voordoet. Gezien de negatieve rente op bedragen boven de € 100.000 wordt daar nu van afgeweken. Tijdelijk een liquiditeitspositie onder het streefbedrag heeft tot nu toe geen problemen opgeleverd aangezien we bij een ‘onverwacht’ dure aankoop een deel van de beleggingen voldoende snel liquide kunnen maken.
- Vanuit governance oogpunt is in 2016 besloten het vermogen in beheer te geven aan InsingerGilissen Bankiers.
- Voor het volgen van- en adviseren in het beleggingsbeleid bestaat een Beleggingscommissie. Deze is samengesteld uit één commissaris, de penningmeester van het bestuur en vier leden van de VNHSM. Deze commissie overlegt drie of vier maal per jaar en meestal in aanwezigheid van de betrokken vermogensbank.

gebeurtenissen sinds balansdatum

Geen.

begroting 2021

Voor 2022 worden de contributie en overige bijdragen gezet op een bedrag van € 90.000. Een ambitieuze target, maar daar wordt vol op ingezet. De baten van Het Compagnie Fonds wordt iets hoger gesteld dan het niveau van 2021 op € 10.000. Diverse gebruikelijke kostenposten worden verwacht min of meer gelijk te blijven. Er resteert een ruimte van circa € 40.000 voor aankopen bij een sluitende begroting. De VNHSM is nog in gesprek met het Museum over extra financiële ondersteuning voor restauraties en voor een nieuw initiatief: ‘conservator in opleiding’.

risico's en onzekerheden

De VNHSM en haar eigendommen lopen in principe risico's ten aanzien van -juiste-aankopen, diefstal, schade, kwijtraken e.d. van objecten van de collectie, aansprakelijkheid in het maatschappelijk verkeer, financiële marktrisico's met betrekking tot de belegging van het vermogen, fouten en fraude met betrekking tot het administratieve beheer en administratie, het zich

houden door partijen aan de van overeenkomsten met de Staat de Nederlanden en Het Scheepvaartmuseum.

Het bestuur is van mening dat dergelijke risico's voldoende worden onderkend, beheerst en voor zover mogelijk en nuttig op voldoende wijze worden gemitigeerd bijvoorbeeld door de beschikbaarheid en inschakeling van deskundigen, afspraken met het Museum, beleid en maatregelen van en door het Museum, procedures, controles, en/of verzekeringen. De VNHSM wordt uiteraard geconfronteerd met onzekerheden ten aanzien van de toekomstige positie van de ontwikkeling van het ledenaantal en baten, de ontwikkeling van het Museum, vermogensopbrengsten, ontwikkelingen op de markt voor museale objecten etc.

De openstelling van het naburige “Marine terrein” is uitgesteld. Met betrekking tot de veiligheid van het Collectie-depot “Het Behouden Huis”, dat zich tevens op dit terrein bevindt, is dit goed nieuws.

toekomstig beleid

Zoals eerder vermeld, het marketingbeleid van Het Scheepvaartmuseum en VNHSM, leden en fondsenwerving en samenwerking met het Compagnie Fonds blijft onze aandacht houden.

tot slot

De VNHSM is al degenen die aan haar hebben geschonken of hebben bijgedragen, waaronder particulieren, alle leden van de VNHSM, waaronder mede diegenen die deel uitmaken van de Fellowshipskring, de Zeilkring, de Collectiekring en daarnaast Het Compagnie Fonds, en alle andere fondsen en sponsors zeer erkentelijk. Daarnaast wil zij haar waardering uitspreken voor de plezierige en constructieve samenwerking met Directie alsmede de samenwerking met de medewerkers van het Museum en hun ondersteuning voor de activiteiten en administratie van de VNHSM. Uiteraard hopen wij dat het in het aankomende jaar weer mogelijk blijft om het Museum het hele jaar te bezoeken en we mitsdien ook elkaar weer fysiek kunnen ontmoeten. Wij kijken daar naar uit.

Het Bestuur

Amsterdam, 19 april 2022.

jaarrekening 2021

balans per 31 december 2021

na resultaatbestemming

euro

euro

	31 december 2021	31 december 2020
activa		
materiële vaste activa		
vorderingen en overlopende activa	10.871	17.992
effecten	6.745.901	6.006.800
liquide middelen	34.004	34.376
totaal	6.790.776	6.059.167
passiva		
reserves en fondsen		
reserves		
• continuïteitsreserve	65.000	65.000
• algemene Reserve	5.209.980	4.640.526
• bestemmingsreserve Aankopen	200.000	100.000
	5.474.980	4.805.526
bestemmingsfondsen		
. Warnsinck Fonds	28.072	28.072
. Balfoort-Roggeveen Fonds	1.203.700	1.203.700
	1.231.772	1.231.772
	6.706.752	6.037.298
kortlopende schulden	84.024	21.870
totaal	6.790.776	6.059.167

staat van baten en lasten over 2021

	euro	euro	euro	euro
	begroting 2022	werkelijk 2021	begroting 2021	werkelijk 2020
baten				
baten leden & nalatenschappen	90.000	68.386	95.000	75.081
baten aankopen	0	0	0	0
rentebaten en baten uit beleggingen	40.000	775.750	35.000	278.636
baten bijdragen Jaarboek	7.500	6.623	7.500	395
overige baten (HCF)	10.000	8.640	10.000	2.077.245
som der baten	147.500	859.400	147.500	2.431.357
lasten				
bestedingen				
verwerving collectie	40.000	44.762	40.000	2.545.909
verwerving Warnsinck collectie	0	0	0	0
kennis collectie	20.000	30.617	22.500	22.817
	60.000	75.379	62.500	2.568.725
wervingskosten baten				
kosten leden & nalatenschappen	30.000	48.120	30.000	34.531
kosten van beleggingen	34.000	36.462	30.000	34.311
overige kosten + onvoorzien	4.500	8.200	7.000	3.421
	68.500	92.783	67.000	72.263
beheer en administratie				
kosten beheer + financiële administratie	19.000	21.784	18.000	19.459
som der lasten	147.500	189.946	147.500	2.660.448
som van baten en lasten	0	669.454	0	-229.091
resultaatbestemming				
toevoeging/onttrekking aan :				
continuïteitsreserve		0		0
algemene reserve		569.454		181.352
bestemmingsreserve aankopen		100.000		-322.943
Warnsinck Fonds		0		0
A.J. Eschauzier Fonds		0		0
H.P.A. Eberwein Fonds		0		0
Balfoort-Roggeveen Fonds		0		-87.500
totaal		669.454		-229.091

